

BEVESSZÜK A KANYART?**[CSATH MAGDOLNA: BEVESSZÜK A KANYART? – TUDÁS-ÉRTÉK-JÖVŐ. KAIROSZ KIADÓ, 2019, 231 OLDAL]****NAGY BALÁZS¹**

Csath Magdolna munkásságát az elmúlt tizenöt évben a gazdaságpolitikai témájú kutatások jellemezték. Ebben az időszakban közel száz publikációja jelent meg, melyek elsősorban a nemzeti versenyképesség, az állami hatékonyság, a társadalmi tőke, az optimális gazdasági szerkezet és innovációmenedzsment területét érintették. A most bemutatott könyve az összes felsorolt témakört érinti, egyfajta összefoglaló, helyzetelemzés a hazai viszonyokról, valamint az előttünk álló kihívásokról.

Csath Magdolna legújabb könyve széles olvasói csoportot szólít meg, hiszen a tudományos problémákat közérthetően fogalmazza meg, így a könyvet nem kizárólag az „egyetemi polgárok-nak” szánja. A könyv egyfajta kapocs a gazdasági szereplők között, amire a hálózati szinergiák miatt is szükség van.

A szerző már az első fejezetben megadja, hogy mi az a folyamat, amely válaszút elé állítja Magyarországot. Ez pedig a digitalizáció és robotizáció, ami nemcsak a vállalati, hanem a nemzeti versenyképesség szempontjából is rendkívül fontos és termelékenyséjavító tényező. Hazánk helyzetét a digitális fejlettségi index segítségével mutatja be, mely igen borús képet fest le. Az index alapján Magyarország a bajban lévők, lemaradók (watch out) csoportjába tartozik, ami azt jelenti, hogy a jelenlegi fejlettségünk alacsony, a fejlődési-változtatási pálya pedig még kedvezőtlenebb képet mutat, mindez pedig jelentős beavatkozási igényre hívja fel a figyelmet.

A könyvben megjelenik több, az innováció és az innovációs teljesítmény nemzetgazdasági szintű mérésére tett módszertani kísérlet is (European Innovation Scoreboard, Global Innovation Index). A mutatók alapján bár nem kiemelkedően gyenge a magyar teljesítmény, mégis európai összehasonlításban mérsékelt eredményt tudunk kimutatni. Ugyanakkor a mérési módszertanok (ahogy az összes kompozit mutató esetében) ezúttal is megkérdőjelezhetők. A szerző az innovációs rendszerek, klaszterek, ökoszisztémák ismertetése után az innováció kiterjesztett megközelítését hiányolja, ahogy fogalmaz: „a korlátozott értelmezés, amely leszűkíti az innovációt kutatás-fejlesztésre, komoly gazdasági károkat okoz, ugyanis a legzseniálisabb új termék vagy szolgáltatásötlet sem járul hozzá a versenyképesség és általában a társadalmi teljesítmény, az életszínvonal és az életminőség javulásához, ha nem jár együtt sikeres és termelékeny megvalósítással. Ehhez pedig piaci, szervezési, szervezeti és vezetési innovációra is szükség van.”

Jelentős terjedelmű és szakmailag is kiemelendő fejezet foglalkozik a gazdasági szerkezettel, mint a tudással versenyzés egyik feltételét jelentő tényezővel. A szerző többek között a foglalkoztatási szerkezetet vizsgálva megállapítja, hogy hazánkban a termelékenységnövekedés egyik korlátja az alacsony hozzáadott értéket előállító tevékenységek dominanciája. A gazdasági szerkezet kapcsán vizsgálja a gazdasági diverzifikációt, valamint a komplexitást, amelyet később gazdasági

¹ egyetemi hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem

bonyolultságnak nevez. A versenyképességhez hasonlóan ezúttal is meg lehet fogalmazni kritikákat a mérési módszertanokat illetően. A komplexitás becslésére alkalmazott indikátorkészlet, az adatok megbízhatósága, sőt a véleményfelméréseknél a kulturális különbségek is hatással lehetnek az eredményekre, ezért összességében a kompozit mutatók hasznosak és könnyen értelmezhetők, ugyanakkor ismerni kell az alkalmazási korlátaikat.

A szerző a gazdasági szerkezet mérésére megad egy mutatószettet, amit egyesével bemutat és rávilágít az alkalmazásuk lehetőségeire, valamint a mutatók értékének alakulására. Ezeket (az alkalmazhatóság statisztikai módszerekkel történő vizsgálata után) használhatjuk a gazdasági szerkezet átalakulásának nyomon követésére, ugyanakkor ebben az esetben nem érdemes egyetlen nemzetközi összehasonlítása alkalmas (vagy éppen alkalmatlan) kompozit mutató kialakítása, hiszen az egyes országok versenyképessége eltérő gazdasági szerkezeten alapul, az endogén tényezőket pedig egy "fabrikált" mutató nem tudná figyelembe venni.

A szerkezeti problémák feltárása után a szerző "receptet" is kínál a hazai gazdaság szerkezetének korszerűsítésre, az innovációs és tudásalapú tevékenységek dinamizálására, mégpedig a kisvállalkozási szektor erősítését. Ehhez mélyreható állami feladatokat is rendel, vagyis a bürokratikus, az operatív működést romboló akadályok lebontását és egyenlő feltételek biztosítását szorgalmazza a vállalati szektorban, míg a nagyvállalati módszerek közvetlen adaptálását nem tartja kívánatosnak és hatásosnak a kisvállalkozások versenyképességének javítása érdekében. A szerző szisztematikusan a kisvállalkozásokat és nem kkv-kat tárgyalja. Maximálisan egyetlen lehet érteni ezzel a szétválasztással, hiszen a (mikro- és) kisvállalkozások a "közepesektől" jelentősen eltérő kihívásokkal szembesülnek, szervezési és vezetési módszerük is különbözik, a kkv kategória pedig "összemossa" ezeket a tényezőket.

A (nemzeti) versenyképesség, mint kutatási terület már több évtizedes múltra tekint vissza, annak ellenére, hogy a fogalmat még nem sikerült mindenki számára elfogadhatóan definiálni. E képlékeny fogalmi halmaz kapcsán foglalkozik Csath Magdolna a versenyképesség "puha" tényezőivel, ugyanis a "kemény", statisztikai mutatókkal jellemezhető területek mellett nagy jelentőséget tulajdonít a történelmi sajátosságokban és nemzeti kultúrában gyökerező tényezőknek is. Ilyen például az agilitás, az innovativitás, de tágabb értelemben a nyitottság, az értékrend, a társadalmi tőke és a bizalom is, melyek meghatározók lehetnek a versenyképesség szempontjából. Az iménti felsorolásból kiemelve a bizalom egy igen nehezen becsülhető elem, amelyet elsősorban percepcióra épülő véleményfelméréssel lehet közelíteni, ugyanakkor meghatározó, hiszen hiányában a gazdasági szereplők között igen magas tranzakciós költségek léphetnek fel egy egyszerű szerződésalkötés alkalmával, ami végső soron kihat a versenyképességükre is. Összességében a puha tényezők kijelölése egyben a lehetséges kutatási irányok felvázolását is adja, hiszen ezen elemek kevésbé, érintőlegesen jelentek meg a korábbi versenyképességi elemzésekben.

A könyvet kifejezetten ajánlom azoknak az alap- és mesterszakos hallgatóknak, akik érdeklődnek a gazdaságpolitika, a mezoszintű dilemmák iránt és még a szakdolgozat/diplomamunka témaválasztás előtt állnak. A könyvet olvasva ugyanis számtalan kutatási kérdés fogalmazódhat meg az olvasóban, tesztelheti, mélyrehatóan megvizsgálhatja a szerző által leírt jelenségeket. Csak néhány kiemelés az érintett problémákból, témákból:

- a (digitális) versenyképesség mérési dilemmái;
- a versenyképesség "puha" tényezői;
- az innovációs teljesítmény mérése;

- az értékláncok nemzetközi és ágazati összehasonlító elemzése;
- a kkv-szektor versenyképességi, termelékenységi problémái, innovációs nehézségei;
- a társadalmi tőke és a nemzeti versenyképesség összefüggései;
- a makrogazdasági stabilitás szerepe a versenyképesség fokozásában.

Csath Magdolna e műben foglalta össze véleményét a hazánk előtt álló kihívásokról, a megoldandó problémákról, továbbá a lehetséges beavatkozási stratégiáról. A könyvet elolvasva biztos vagyok benne, hogy a szerző munkájával párbeszédet kíván kezdeményezni a gazdaság szereplői között, hiszen – ahogy a könyvből is kiderül – társadalmi-gazdasági előrelépés csak a vállalatok és az állam együttműködésével képzelhető el. A szakmai párbeszéd és tudományos vita egyaránt a probléma megoldását szolgálja, hiszen az előttünk álló kihívásokra adott válasz meghatározhatja Magyarország hosszú távú versenyképességét is.